

de særegne Forhold ere af den Bessaffenhed, at man hellere maa ønske, at det ikke skeer. Forsaavidt isvrigt Udkastet bestemmer den nævnte Grændse, kan der jo ingen Tvivl være om, at, naar paa Godset Halvdeelen forlangte denne Afløsning, og Eieren var villig til at accorde med denne Halvdeel, og det uden at fordrø Afløsning i Henseende til de øvrige Høvbønder, maa der i den Henseende finde Frihed Sted med Hensyn til Omfanget af de Foranstaltninger, som derefter ville være at iagttage.

Solberg: Forsaavidt der ved den foreløbige Behandling af denne Sag atter blev reist det Spørgsmaal, hvorvidt det kunde være rigtigt og tilladt for Regjeringen at forbyde visse Contracter og ligeledes at ophæve de allerede indgaaede, være det mig tilladt at yttre Noget. Med Hensyn til det Princip, som er udtalt i § 1, maa jeg tillade mig at gjøre opmærksom paa, at det ikke er den nuværende Regjering, som har gjort Forslag til en Indskrænkning i Contractsfriheden, men at dette allerede er gjort under den forrige Regjering. Dengang, da det skete første Gang, da var den Opposition, som reiste sig derimod fra Godseiernes Side og fra flere andre Sider, fuldkommen berettiget; thi der skulde da skee Forandring i Noget, som forekom saare Mange at være ærværdigt og helligt. Denne Opposition var berettiget, fordi Regjeringen foreslog en Indskrænkning i det Pligt- Arbejde, som ved Contract kunde paalægges Huusmændene, men derimod ikke med Hensyn til Gaardmændene; da dog Alle ere enige om, at Gaardmandshøveriet er langt mere trykkende og langt forødværligere end Huusmandshøveriet. Jeg troer, at denne Opposition var berettiget den Gang,

thi den stod ikke i Harmoni med de Grundsætninger, som ellers syntes at lede den daværende Regjering; denne Opposition var den Gang berettiget, thi det er Noget, som man maa indrømme, at Pligtarbejde af Huus- og Arbeidsmand aldrig vil kunne ophæves, det vil vende tilbage under en anden Form, naar man har forandret den, hvorunder det nu ydes. Derimod mener jeg, at den nuværende Regjering fuldkommen er i sin gode Ret, naar den baade forbyder at indgaae slige Contracter, som ogsaa, naar den ophæver de allerede indgaaede, thi Danmark har nu faaet en Grundlov, og denne Grundlov giver dens Borgere ganske andre politiske Rettigheder end dem, de vare i Besiddelse af under den forrige Regjering. Det gjælder nu om at vække Selvsændighedsfølelsen i enhver Borgers Bryst, nu maa ikke en eensidig Retning, men hvad der i alle Henseender er gavnligt for Fædrelandet, følges. Det forekommer mig derfor, at den Opposition, som er reist her i Salen imod at indskrænke Contractsfriheden, er, jeg vil reent ud sige det, meget trættende, idet den dog i Grunden kun er et asmægtigt Hjertesuk, som ingen synderlig Betydning har. Men jeg maa fremdeles være af den Formening, at Staten er fuldkommen berettiget til at gjøre Indskrænkninger i Contractsfriheden af følgende Grund: det er bekendt, at i forrige Tider en Mand kunde sælge sig som Slave paa visse Aar. Dersom nu en Mand i vore Tider og i vor Stat vilde gjøre dette, er jeg overbevist om, at Staten vilde forbyde Saadant, om ogsaa han vilde paastaae, at han som fri Mand havde indgaaet Contracten, og at det var skeet med hans frie Villie.